

מוסכת יבמות

עם פירוש גמרא ופירושה
ותבנית ש"ס נהרדעא החדש

דף עב-עג

כל הזכויות שמורות

יצא לאור ע"י

מכון 'תלמוד והלכה'

רחוב מנחם משיב 12

ירושלים

מהדורת ביקורת

להזמנות מרוכזות

053-3129507

כל הערה והוספה תתקבל בברכה

בפקס 08-9298155

תבנית הש"ס:

ניקוד:

דיקטה

שערים ועימוד:

דוד לוי

050-4130067

הנושאים המרכזיים:

- 'ערל' שהיזה על טמא מת
- אנדרוגינוס ואשה בקידוש מי חטאת

דף עג

- 'ערל' באכילת במעשר שני
- בכורים [אם מותרים לאונן. אם טעונים ביעור]
- מעשר שני שנטמא [איסור אכילתו. איסור לבער ממנו]
- הבערת שמן של תרומה שנטמא
- איסור אכילת תרומה טמאה

דף עב

- ברית מילה במדבר
- נשיבת 'רוח צפונית' במדבר
- מילה ביום מעונן וביום שרוח דרומית מנשבת
- עת רצון ב'חצות הלילה'
- 'משוך'. [אם מילתו מהתורה. דינו באכילת תרומה]
- 'טומטום' מאכיל את אמו בתרומה
- מילה שלא בזמנה בלילה. שריפת נותר שלא בזמנו בלילה

אלפי שעות תורה יכולות להיות שלך בקלות!

זכינו ובס"ד חוכרות 'גמרא ופירושה' מתקבלות מידי שבוע בקורת רוח ובהנאה מרובה בקרב לומדי הדרך היומי די בכל אתר ואתר בארץ הקודש וכתפוצות.

עקב הביקוש הרב אנו נערכים להגדלת תפוצת החוכרות המודפסות, לשם כך אנו יוצאים במבצע גיוס שותפים המעוניינים לזכות את הרבים באלפי שעות תורה.

כל שותף יקבל הקדשה בתחתית הדרך הנלמד להצלחתו ולהצלחת בני ביתו או להבדיל לע"נ יקריו.

לשותפות חייגו:

053-3129507 | 052-7652482

עין שמונת נר כנורה

עב:

הערל פרק שמיני יבמות

מסורת הש"ס

בא א מיי מיט השולח
סמלי מתקדשין
הכלה ד ה
בא ב מיי מיט השולח
פריה זרמה בלוי ו
בא ג מיי מיט השולח
מחמת אלס ב
יודע טען השולח
ל ד מיי מיט השולח
פריה זרמה בלוי ו
לא ה מיי מיט השולח
תשע ש בלוי ו
לב ו מיי מיט השולח
פריה זרמה בלוי ו
לג ז מיי מיט השולח
פריה זרמה בלוי ו

מר סבר דרשין וכו'. וי"ו ימלא דמני למכתב ביום השמיני וימול
ומכ"ו ויקרא יב) וזכור לאחיו מילה שלח בזמנה. והע"ג דמשך
מהכל לא מיתרבי דהא מדרבנן הוא וכתה הכי תקון כיון דקטן
שעברה זמנו ומתריב וזהו"ו דשלח בזמנו הוא הלא נמי מקנהו רבנן
דרשין דלאורייתא: ומר סבר לא
דקטן דרשין וכו'. ולא גמרינן מניה
קטן שעברה זמנו וימול אפי' בלילה
וכ"ש משך מדרבנן הוא: כי פא
דשניא. תמיזתא דלוחציה ר' אלעזר
לדי זימנן דקטן שעברה זמנו מוודוס
השמיני אימריב דלוינו ניימול אלף
ציוס: נוסר בזמנו. ציוס שנעשה
נוטר אין נשך אלף ציוס דכתיב
(ויקרא ז) ציוס השלישי: שלח בזמנו.
שעה שרפחו: לפעשה שלח בזמנו
ליא"ל ל"ב דקדמיני ב' ר' אליעזר
מסכת שבת (דף קל). נולד צין
המסכות זמנו לפעשה צין השמשות
ש' ע"ש ניימול לפעשה חל וי"ע לחמר
השבת ניימול ליא"ל שני וי"ע של ר"ה
נימול ל"ב: ואפילו למאן דלא דרש
דחמך לעיל שלח בזמנו ניימול אפילו
בלילה: וי"ו וס"א. כגון והנוטר
יחלף ויהי ימלא: לחיטו לנן פריס.
לחיו לאת צן פדה שישך דרוש לאת
המקלות הללו כמשע מפי הגבורה
בלאון שנתא. רבי אלעזר צן פדה
לאו מנה היה ואמורא היה תלמודי
דמי רבי יוחנן והוא רבי אלעזר קסם
דמייני בכל הש"ס בגמ' ורבי אלעזר
קסמא דרשנה וברימא הוא רבי
אלעזר צן שטות: עניינא. תורת
הכניס: טעול יוס אסור בתרומה.
לקמן בה"ב פירקא (דף עג). קרלא
דרשין: ומוסי' הוואה. להוות על
טעמא מת דחמך לקמן בשמעתינן
לימד על טעול יוס שכשר בפרה:
אין בליתא קאמינן. בתמימי וכו'
אין בליתא דפרה אדומה קאמינן
ליה דמיפוקו תחמך בעלל ששקור
באכילת מעשר לפיך אסור בפרה:
לניעה. בעלמא שקמינן ליה ונגיעה
ליכא לאקמינן תחמך בעלל ששקור
נגיעת מעשר דהא אפילו נגיעת
קדושו כשר שאפי' אשה כשרה לקדש
ויס ששקור נגיעת דמיומה כדמרי'
לקמן (דף עב). בגמרי יובא ונתמא
עד הערבי' והכל נגיעה היא דכתיב
שמעתי קול וקולמר דבעי הערבי
שעמ: מוסר בהואה. דפרה: על
שמוסר כו'. שקודש. שעירב אפר
במים: אנדווינוס. מהול שקודש
קדושו כשר שאפי' אשה כשרה לקדש
לרבנן ולקמן ליפנין טעמייהו: רבי
עקיבא. בריש פייקין (דף ע). איש
איש מורע עשה וגו'. מדרבי לערל
גבי עמליס שמע מניה דכי הדדי
נייהו אפילו לניעה דתרומה אסור:
לא לישמעיהו. איש לימד ר' עקיבא
לכל מיני על טעמא משו ליה לא
לימעיני מנה בעלמא דלמיני לענין
מגע טומאות הערל והטעמא כי הדדי
ועמאי ריע היא מללא אשכחן
והוה

מרב שאלא ביום שלח בזמנו
ביום ובלילה לאו בהא קמיפלגי דמר
סבר משך דאורייתא ומר סבר משך דרבנן
דרבנן אלא דרבי' משך דרבנן דרבנן וקמן
שעבר זמנו דאורייתא והכא בהא קמיפלגי
מר סבר דרשין וכו' וכו' ומר סבר לא דרשין
וביום כי הא דרתיב רבי יוחנן וקדריש נותר
בזמנו אינו נשך אלא ביום שלח בזמנו
נשך בין ביום בין בלילה *ואיחיביה רבי
אלעזר לרבי יוחנן אין לי אלא ניימול לשמיני
שאין ניימול אלא ביום מגין לרבות לתשעה
לעשרה לאחר עשר לשנים עשר (בבב)
תלמוד לומר וכו' ואפילו למאן דלא דרשין
וא"ו וא"ו וה"ו דרשין אשתיק בחד דרבנן
אל רבי יוחנן לר"ל ראייה לבן פרת שישב
ודרש כמשה מפי הגבורה אל ר"ל דידיה
היא תמניתא היא היכא תנא ליה בתורת
כהנים נפק תניא בתלתיא יומי וסברה
בתלתיא ירחי אמר רבי אליעזר יערל *שהוה
הואוה כשרה מידי דהוה אמבול יום שאע"פ
שאסור בתרומה יבשר בפרה מה למבול
יום שכן *מותר במעשר אטו אן לאכילה
קאמרינן אן לניעה קאמרינן ומה שבויל
יום שאסור בנגיעה דתרומה מותר בפרה
ערל שמוחה בנגיעה אינו דין שמוחה בפרה
תניא נמי הכי ערל שהוה הואוה כשרה
ומעשה היה והכשריה חכמים הואוה מיתבי
ומבומום שקדוש קדושו פסול מפני שהוא
ספק ערל וערל פסול לקדש ואנדרווינוס
שקדוש קדושו פסול רבי יהודה אומר אף
אנדרווינוס שקדוש קדושו פסולים מפני
שספק אשה וספק פסולה מלקדש קתני
מיהא ערל וספק ערל פסול מלקדש אמר
רב יוסף האי תנא תנא רבי רבי עקיבא הוא
דמרבי ליה לערל כממא דתניא *ר"ע אומר
דא"ש איש לרבות הערל אמר רבא הוא
יחובא קמיה דרב יוסף וקושיא לי לא
לישתמיס תנא וליחתי הערל והטמא ולימא
ר' עקיבא היא ולא הוא קתני *הערל והטמא
פטורים מן הראייה התם כדמאיס ואודו
למעמיהו דתניא והכל *כשרים לקדש חוץ
מחרש שוטא וקטן רבי יהודה מכשיר בקטן
ופסול באשה ואנדרווינוס מאי טעמא דרבנן
דכתיב *ולקחו לבטא מעפר שריפת החטאת
הנך דפסלי באסיפה פסולין בקדושו הנך
דכשרין באסיפה כשרים בקדושו ורבי יהודה

הכי יי הכל משום חומרה דפרה היא אלל לענין מגע תרומה על מוסר: דמאיס. לירלות כשרים
ורבנן דלפולנו לעיל באנדרווינוס: סבל פטריס. כל הטעוירס כשרין לקדש מי טחטא אפי' אשה אלל ערל ונתמא לא רבי: ולקחו נתמא.
במר חסיפת אפרה כמיך דן עבודה דקדוש ואין עבודה מספקת נימאיס: סנך דפסוליס בלסיפה פסוליס לקדוש. והכס (ויחמך דף גג).
דרשין ואסף איש ולא קטן כטור להכשיר את האשה. וליכל למרש אפסל איש ולא אשה כטור ונתן חוה באימא
דשקלי תרי ויהיב תרי כתב רחמנא ולקחו ואי כתב רחמנא ולקחו ונתנו ה"א
דשקלי תרי ויהיב תרי כתב רחמנא ולקחו ונתן דאפי' שקלי תרי ויהיב תרי
הכי יי הכל משום חומרה דפרה היא אלל לענין מגע תרומה על מוסר: דמאיס. לירלות כשרים
ורבנן דלפולנו לעיל באנדרווינוס: סבל פטריס. כל הטעוירס כשרין לקדש מי טחטא אפי' אשה אלל ערל ונתמא לא רבי: ולקחו נתמא.
במר חסיפת אפרה כמיך דן עבודה דקדוש ואין עבודה מספקת נימאיס: סנך דפסוליס בלסיפה פסוליס לקדוש. והכס (ויחמך דף גג).
דרשין ואסף איש ולא קטן כטור להכשיר את האשה. וליכל למרש אפסל איש ולא אשה כטור ונתן חוה באימא
דשקלי תרי ויהיב תרי כתב רחמנא ולקחו ואי כתב רחמנא ולקחו ונתנו ה"א
דשקלי תרי ויהיב תרי כתב רחמנא ולקחו ונתן דאפי' שקלי תרי ויהיב תרי

הכי יי הכל משום חומרה דפרה היא אלל לענין מגע תרומה על מוסר: דמאיס. לירלות כשרים
ורבנן דלפולנו לעיל באנדרווינוס: סבל פטריס. כל הטעוירס כשרין לקדש מי טחטא אפי' אשה אלל ערל ונתמא לא רבי: ולקחו נתמא.
במר חסיפת אפרה כמיך דן עבודה דקדוש ואין עבודה מספקת נימאיס: סנך דפסוליס בלסיפה פסוליס לקדוש. והכס (ויחמך דף גג).
דרשין ואסף איש ולא קטן כטור להכשיר את האשה. וליכל למרש אפסל איש ולא אשה כטור ונתן חוה באימא
דשקלי תרי ויהיב תרי כתב רחמנא ולקחו ואי כתב רחמנא ולקחו ונתנו ה"א
דשקלי תרי ויהיב תרי כתב רחמנא ולקחו ונתן דאפי' שקלי תרי ויהיב תרי

הכי יי הכל משום חומרה דפרה היא אלל לענין מגע תרומה על מוסר: דמאיס. לירלות כשרים
ורבנן דלפולנו לעיל באנדרווינוס: סבל פטריס. כל הטעוירס כשרין לקדש מי טחטא אפי' אשה אלל ערל ונתמא לא רבי: ולקחו נתמא.
במר חסיפת אפרה כמיך דן עבודה דקדוש ואין עבודה מספקת נימאיס: סנך דפסוליס בלסיפה פסוליס לקדוש. והכס (ויחמך דף גג).
דרשין ואסף איש ולא קטן כטור להכשיר את האשה. וליכל למרש אפסל איש ולא אשה כטור ונתן חוה באימא
דשקלי תרי ויהיב תרי כתב רחמנא ולקחו ואי כתב רחמנא ולקחו ונתנו ה"א
דשקלי תרי ויהיב תרי כתב רחמנא ולקחו ונתן דאפי' שקלי תרי ויהיב תרי

הכי יי הכל משום חומרה דפרה היא אלל לענין מגע תרומה על מוסר: דמאיס. לירלות כשרים
ורבנן דלפולנו לעיל באנדרווינוס: סבל פטריס. כל הטעוירס כשרין לקדש מי טחטא אפי' אשה אלל ערל ונתמא לא רבי: ולקחו נתמא.
במר חסיפת אפרה כמיך דן עבודה דקדוש ואין עבודה מספקת נימאיס: סנך דפסוליס בלסיפה פסוליס לקדוש. והכס (ויחמך דף גג).
דרשין ואסף איש ולא קטן כטור להכשיר את האשה. וליכל למרש אפסל איש ולא אשה כטור ונתן חוה באימא
דשקלי תרי ויהיב תרי כתב רחמנא ולקחו ואי כתב רחמנא ולקחו ונתנו ה"א
דשקלי תרי ויהיב תרי כתב רחמנא ולקחו ונתן דאפי' שקלי תרי ויהיב תרי

יבמות דף עב

הטעם שבמדבר לא עשו ברית מילה

שואלת הגמרא: **ובמדבר מאי טעמא לא מהול** - מה הטעם שבני ישראל לא עשו 'ברית מילה' במדבר.

עונה הגמרא: **איבעית אימא** - אם תרצה תאמר: **משום חולשא דאורחא** - משום חולשת הדרך. (דף עב)

ואיבעית אימא - ואם תרצה תאמר: **משום דלא נשיב להו רוח צפונית** - משום שלא נשבה להם במדבר רוח צפונית, שהיא רוח נוחה לא חמה ולא צוננת, ורוח זו מפזרת את העננים, כך השמים בהירים, והחמה זורחת ומאירה, **דתניא: כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא נשבה להם רוח צפונית.**

הטעם שלא נשבה להם במדבר רוח צפונית

שואלת הגמרא: **מאי טעמא** - מה הטעם שלא נשבה להם רוח צפונית.

עונה הגמרא: **איבעית אימא** - אם תרצה תאמר: **משום דנזופים הוו** - משום שהיו נזופים ממעשה העגל ולא היו ראויין לאור נוגה, שהרוח הצפונית מזככת את האויר, וניכר בו זוהר השמים (ראה איוב לז כב).

ואי בעית אימא - ואם תרצה תאמר: **דלא נבדור** - כדי שלא יתפזרו על ידי הרוח הצפונית **ענני כבוד**, שהיו מקיפים אותם.

מילה ביום מעונן וכיום שרוח דרומית מנשבת

אמר רב פפא: הלכך יומא דעיבא ויומא דשותא - לכן ביום מעונן וביום שרוח דרומית מנשבת שהיא קשה מכל הרוחות, **לא מהלינן ביה** - לא מלים בהם, **ולא מסוכרינן ביה** - ולא מקיזים בהם דם, כי ימים אלו סכנה הם למי שהוציאו ממנו דם.

והאידינא דדשו בה רבים - וכעת שרבים דשו בזה (הולכים ודורכים בדרך זו שמלים בימים אלו בלא חשש), **שומר פתאים ה'.**

במדבר נשבה להם רוח צפונית בחצי הלילה

תנו רבנן, כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא היה יום שלא נשבה בו רוח צפונית בחצי הלילה, שנאמר 'יהי בחצי הלילה וה' הקה כל בכורי וגו', אף שכאמור לא נשבה להם רוח צפונית במדבר, מכל מקום בחצות הלילה (שכל יום ויום מנשבת רוח צפונית בשעה זו) נשבה להם רוח צפונית, משום שזמן זה הוא עת רצון.

מבררת הגמרא: **מאי תלמודא** - מה אנו למדים מכך שנשבה להם רוח צפונית בחצות הלילה.

מבארת הגמרא: **הא קא משמע לן: דעת רצון מילתא היא** - שזמן שהיה עת רצון הרי הוא

'עת רצון' לעולם, וכיון שחצות הלילה היתה 'עת רצון' למכת בכורות, היתה היא גם עת רצון במדבר שתנשב להם אז הרוח צפונית.

משוך באכילת תרומה, רב הונא: אסור מדרבנן

אמר רב הונא: דבר תורה, משוך - מהול שנמשכה עור ערלתו עד שכיסתה את העטרה, והרי זה נראה שאינו מהול, אוכל בתרומה, כי בפועל הוא מהול (שעור הערלה לא דבוק לבשר העטרה),

ומדבריהם גזרו עליו - ומדרבנן גזרו שלא יאכל תרומה, מפני שנראה כערל.

שאלה א': בברייתא משמע שמשוך צריך למול מהתורה

מיתבי, שנינו בברייתא משוך צריך שימול, ובברייתא משמע שהכונה שצריך למול מהתורה (כפי שיבואר להלן).

תשובה: כוונת הברייתא שצריך למולו מדרבנן

עונה הגמרא: כוונת הברייתא לומר שהוא צריך למול מדרבנן.

שואלת הגמרא: **ודקארי לה מאי קארי לה - והשואל מה הוקשה לו בברייתא זו, הא צריך קתני - הרי מהברייתא מוכח שהוא דין דרבנן, שהרי הברייתא לא אומרת 'הרי זה ערל', אלא: 'צריך שימול', ומשמע: צריך למול מדרבנן.**

עונה הגמרא: **קטעי בסיפא - השואל טעה ממה שהברייתא שם אומרת בסיפא: רבי יהודה אומר: משוך לא ימול מפני שספנה היא לו, שמא יעשה כרות שפכה (שמא יכרת הגיד). אמרו לו לרבי יהודה: והלא הרבה מלו בימי בן כוזיבא, שבימי 'בן כוזיבא' הגויים משכו את מילתם של ישראל (בכרך ביתר) וגברה יד 'בן כוזיבא', ונלחם בגויים וניצחם, וכל אלו שהגויים משכו את ערלתם חזרו ומלו את עצמם, והולידו בנים וקנות. ומשוך צריך למול את עצמו, שנאמר 'המול ימול', אפילו מאה פעמים, ואומר 'את בריתי הפר' לרבות את המשוך.**

ובברייתא זו יש לברר: **מאי 'ואומר' - מדוע צריך את הפסוק הנוסף 'את בריתי הפר'.**

והביאור בזה הוא, שהברייתא אומרת: **וכי תימא האי - ואם תאמר, שממה שכתוב 'המול ימול', אין ללמוד שיש לחזור ולמול את המשוך, אלא הפסוק בא לרבות ציצין המעכבים את המילה - לרבות נימי עור הערלה שנשארו דבוקים בעטרה, שהם מעכבים את השלמת מצוות המילה (אף שמל את רוב הערלה), ויש לחזור ולמול אותם, ואין מקור למילת 'משוך', תא שמע - על כן הברייתא מביאה את הפסוק: 'את בריתי הפר', לרבות את המשוך, [שבריתו הופרה כשנמשכה מילתו]**

הוא - המקשה סבר: מדקא נסיב לה תלמודא (קרא) - מכך שהברייתא מביאה פסוק לחובת מילת משוך, דאורייתא היא. ולא היא, מדרבנן - ובאמת אין זה כך, אלא הוא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא.

שאלה כ': בכרייתא מפורש שמשוך אוכל בתרומה

מיתבי, טומטום - שעור מכסה את ערוותו, ולא ניכר אם הוא זכר או נקבה, **אין אוכל בתרומה**, שמא כשיקרע עורו ימצא זכר, והרי אינו מהול, וערל אסור לאכול תרומה. **נשיו ועבדיו, אוכלין**, כדין נשי ועבדי הכהנים.

משוך, ונולד כשהוא מהול, הרי אלו אוכלים בתרומה.

אנדורגיגוס [שיש לו זכרות ונקבות], שמלו אותו, **אוכל בתרומה**, ממה נפשך, בין אם דינו כאיש בין אם דינו כאשה, בין אם דינו כ'בריה בפני עצמה', (אם הוא כזכר, הרי הוא כהן מהול. אם הוא כנקבה, הרי נקבה מזרע הכהונה אוכלת בתרומה) **ואין אוכל בקדשים** [בקדשי קדשים], שאינם נאכלים אלא לזכרי כהונה והוא ספק אשה.

טומטום, אינו אוכל לא בתרומה ולא בקדשים, שהרי יתכן שהוא זכר ואינו מהול. [הגמרא להלן תבאר מדוע הברייתא חוזרת ואומרת שאינו אוכל תרומה].

קתני מיהת - עכ"פ מפורש בברייתא: **משוך, ונולד כשהוא מהול, הרי אלו אוכלין** בתרומה. **תויבתא דרב הונא תויבתא** - הרי ברייתא זו היא פירכא לדברי רב הונא שאמר שמדרבנן אין המשוך אוכל בתרומה. ובברייתא מבואר שהוא אוכל ולא גזרו בזה.

ביאור הברייתא, כיצד חלים קידושי טומטום

אמר ר - שנינו בברייתא: טומטום, אינו אוכל בתרומה. נשיו ועבדיו אוכלים.

שואלת הגמרא: **נשיו לטומטום מנא ליה** - מנין יש לטומטום אשה, כיצד חלים קידושין.

אילמא דקדיש - אם תאמר שהטומטום קידש אשה וחוששים לקידושו, **דתנא: טומטום שקידש אשה, קדושו קדושין**, מספק, שמא זכר הוא, ואשתו כ'אשת איש' שאינה ניתרת בלא גט. וכמו כן אם הוא **נתקדש** - שאיש קידש אותו, **קדושו קדושין** מספק, שמא נקבה הוא, והאיש שקידשו אסור באחותו ובאמו של הטומטום.

והלא עדיין קשה, כיצד נשיו אוכלות תרומה, **אימר דאמר לחומרא** - נאמר, שהברייתא אמרה כך לחומרא, אבל **לקולא מי אמרינן** - לקולא לא אמרנו, שאם קידש אשה היא ודאי מקודשת ויכולה לאכול בתרומה (כדין אשת כהן), שהרי **ספק אשה הוא, ואין אשה מקדשת אשה**.

ביאור אב"י: מדובר כשניכר שהוא זכר

אמר אב"י: מה שהברייתא אמרה שנשיו אוכלת בתרומה היינו כשביציו ניכרות מבחונין, שבאופן זה הוא זכר ודאי.

ביאור רבא: כוונת הברייתא לאמו

רבא אמר: מאי נשיו, אמו - מה שאמרה הברייתא 'נשיו' הכונה לאמו, שהיא אוכלת בתרומה. שואלת הגמרא: **אמו, פשיטא**, ודאי שהיא אוכלת בתרומה, שהרי בת ישראל שיש לה

ילד (בין זכר בין נקבה) מכהן, אוכלת בתרומה [והיינו כשאין לה בעל, שאם יש לה בעל כהן אוכלת מחמתו].

עונה הגמרא: **מהו דתימא** - הייתי אומר: **מוליד מאכיל** - מי שיכול ללדת, מאכיל את אמו תרומה, שדין זה שבן מאכיל את אמו לומדים ממה שכתוב 'ויליד ביתו', ומשמע: בראוי להוליד. אבל מי שאין מוליד, אינו מאכיל, וטומטום הרי אינו מוליד, קא משמע לן, לכן הוצרכה הברייתא להשמיע לנו שאף מי שאינו מוליד מאכיל.

[הגמרא מקשה על ביאורו של רבא:] **תא שמע**, בסוף הברייתא שנינו: **טומטום אינו אוכל לא בתרומה ולא בקדשים, בשלמא לאביי, תנא רישא: ערל ודאי** - בשלום, כלומר: נוח ומבואר לפי פירושו של אביי שהברייתא בתחילה דיברה על טומטום שביצו ניכרות מבחוח, והוא ודאי זכר, שאינו אוכל בתרומה שהרי הוא ודאי 'ערל. וקתני סיפא: ספק ערל - ובסיפא שנינו שטומטום אינו אוכל, היינו טומטום רגיל (שהוא ספק זכר ספק נקבה).

אלא לרבא שתחילת הברייתא מדברת על טומטום רגיל, הרי כבר שנינו שטומטום אינו אוכל בתרומה, ואם כן: **טומטום דסיפא למה לי** - למה הברייתא חוזרת ואומרת בסיפא שטומטום אינו אוכל בתרומה.

עונה הגמרא: **מאי טומטום** - מה כוונת הסיפא, 'טומטום', **ערל** - אדם רגיל (לא טומטום) שאינו מהול.

שואלת הגמרא: **השתא ספק ערל, לא אכיל, ודאי ערל אכיל** - כעת נתבונן, אם ספק ערל לא אוכל כמבואר ברישא, ודאי שערל ודאי לא אוכל בתרומה, ומדוע הברייתא צריכה לומר זאת בסיפא.

עונה הגמרא: **מה טעם קאמר** - הברייתא בסיפא מבארת את טעם הרישא: **מה טעם טומטום אינו אוכל בתרומה, מפני שספק ערל הוא, וערל אינו אוכל לא בתרומה ולא בקדשים.**

הצעה: עניין זה אם משוך אינו אוכל בתרומה מהתורה או מדרבנן, הוא מחלוקת תנאים

לימא כתנאי - נאמר שעניין זה אם משוך אינו אוכל בתרומה מהתורה או מדרבנן הוא מחלוקת תנאים, שכך שנינו: **משוך, (ונולד כשהוא מהול - שצריך להטיף ממנו דם ברית), וגר שנתגיייר כשהוא מהול (שצריך להטיף ממנו דם ברית), וקטן שעבר זמנו, ושאר כל הנימולים, לאיתווי [להביא] מי שיש לו שתי ערלות - ב' עורות זו על גבי זו, אינן נימולין אלא ביום.**

רבי אלעזר בר שמעון אומר: מי שמלים אותו בזמנו, [עמוד ב] אין נימולין אלא ביום. מי שמלים אותו שלא בזמנו, נימולין ביום ובליילה.

מאי לאו בהא קמיפלגי - מה הביאור בברייתא זו, וכי אין הביאור שנחלקו בעניין זה: **דמר סבר משוך דאורייתא** - שתנא קמא סבר שהחובה למול את ה'משוך' היא מהתורה, ולכן צריך למולו דוקא ביום. **ומר סבר משוך דרבנן** - ורבי אלעזר ברבי שמעון סבר שהחובה למול את המשוך היא מדרבנן, ולכן אפשר למולו אף בלילה.

דחיית ההצעה: בכרייתא נחלקו בעניין אחר [על מילה שלא בזמנה אם היא אפילו בלילה]

הגמרא דוחה הצעה זו: **וְתַסְבְּרָא** - וכי אפשר לסבור ולבאר שזו המחלוקת בברייתא, והרי הם נחלקו גם לגבי מילת קטן, וקטן שְׁעֵבֵר זְמַנּוּ מִי אֵיכָא לְמַאן דְּאָמַר דְּרַבְנָן - וכי יש מאן דאמר שמילת קטן שעבר זמנו היא מדרבנן.

אָלָא דְכוּלֵי עֲלָמָא - אלא יש לומר שכולם סוברים שחובת מילת מְשוּף היא דְּרַבְנָן, וְקָטָן שְׁעֵבֵר זְמַנּוּ חובת מילתו היא דְּאוּרֵייתָא,

וְהָכָא בְּהָא קְמִיפְלָגִי - וכאן בברייתא נחלקו בעניין אחר: **מִרְ סֵבֵר דְּרִישֵׁינָן 'וּבִיּוּם'** - תנא קמא סבר שלומדים מהאות ו' שבתבת 'וביום', שגם מילה שלא בזמנה יש לעשותה דוקא ביום, וכיון שקטן שלא בזמנו (שמילתו מהתורה) היא דוקא ביום, על כן גם מילת 'משוך' שהיא מדרבנן זמנה ביום (שכל תקון רבנן כעין דאורייתא תקון).

וּמִרְ סֵבֵר לָא דְרִישֵׁינָן 'וּבִיּוּם' - ורבי אלעזר ברבי שמעון סבר שלא דורשים את האות ו' שבתבת 'וביום', ואין מקור למילת קטן שלא בזמנו שהיא דוקא ביום, וכל שכן במשוך שמילתו מדרבנן שיכול למולו גם בלילה.

[הגמרא מביאה ראיה לכך שדורשים מהאות ו' שבתבת 'וביום' למילה שלא בזמנה:]

כִּי הָא דִּתְיָב רַבִּי יוֹחָנָן וְקִדְרִישִׁי - כמו מה ששנינו שרבי יוחנן ישב ודרש: **נֹתֵר בְּזַמְנֵוּ** - ביום שנעשה נותר, כגון קרבן שלמים שנאכל ליום, ולמחרת: בלילה וביום. וביום שלמחרת נעשה נותר, **אֵינּוּ נִשְׂרָף אֲלָא בַּיּוֹם**, שכתוב 'והנותר מבשר הזבח ביום השלישי באש ישרף'. אבל **שְׁלָא בְּזַמְנֵוּ** - שהמתין בשריפת הנותר, **נִשְׂרָף בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה**.

וְאִיתְיָבִיהָ רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי יוֹחָנָן - ורבי אלעזר בן פדת (שהיה תלמידו של רבי יוחנן): שאל את רבי יוחנן על דבריו ממה ששנינו לגבי ברית מילה, **אֵין לִי אֲלָא נִימוּל לְשִׁמְיָנִי שְׂאֵין נִימוּל אֲלָא בַּיּוֹם, מִנֵּין לְרַבּוֹת מִי שְׁנִימוּל לְתַשְׁעָה** [נולד בין השמשות נימול לתשעה], **לְעֶשְׂרָה** [בין השמשות של ע"ש נימול לעשרה], **לְאַחַד עֶשְׂרֵי** [חל יו"ט לאחר השבת נימול לי"א], **לְשָׁנִים עֶשְׂרֵי** [שני יו"ט של ר"ה נימול לי"ב], שגם אלו מילתם דוקא ביום, **תְּלִמוּד לּוֹמַר: 'וּבִיּוּם'**,

וכשם שדורשים לגבי מילה מהאות ו', כך נלמד גם לגבי נותר מהאות ו' שכתוב 'והנותר', שאף נותר של בזמנו נשרף דוקא ביום,

והוסיף רבי אלעזר ואמר: **וְאֶפִּילוּ לְמַאן דְּלָא דְרִישׁ וְאוּ** - ואפילו מי שלא דורש דרשה זו מיתור ו' (כפי ששנינו לעיל שרבי אלעזר ברבי שמעון סובר שנימול שלא בזמנו נימול אפילו בלילה), מכל מקום **וְאוּ וְהִי דְרִישׁ** - במקום שיש גם יתור ו' וגם יתור ה' הוא דורש,

והרי כאן כתוב 'והנותר', והאות ו' והאות ה' מיותרים לדרשה, ומדוע אין דורשים משם שגם נותר שלא בזמנו נשרף דוקא ביום.

אִישְׁתִּיק - רבי יוחנן שתק ולא ענה לשאלתו של רבי אלעזר.

בְּתֵר דְּנִפְק - אחרי שרבי אלעזר בן פדת יצא, **אָמַר לִיהָ רַבִּי יוֹחָנָן לְרִישׁ לְקִישׁ: רְאִיתִי לְבָן פְּדַת** - ראיתי את רבי אלעזר בן פדת, **שְׂיוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ** [את המקראות הללו] **כְּמִשָּׁה מִפִּי הַגְּבוּרָה**.

אָמַר לִיה רִישׁ לְקִישׁ: דִּידִיהָ הִיא - וכי דרשה זו שלו היא, **מִתְנִיתָא הִיא -** משנה היא. שאל אותו רבי יוחנן: **הִיא תְּנָא לִיה -** היכן הוא למד אותה. אמר לו ריש לקיש: **בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים.** [ורבי יוחנן לא ידע זאת, כיון ש'רב' סידר את התורת כהנים, והיא עדיין לא התפשטה בימי רבי יוחנן. (שם הגדולים)].

נֶפֶק תְּנִייה בְּתַלְתָּא יוֹמֵי - יצא רבי יוחנן ולמד את תורת כהנים בג' ימים, **וְסִבְרָה בְּתַלְתָּא יוֹרְחֵי -** וחזר עליה בג' ימים.

עכ"פ מבואר בברייתא זו שלומדים מתיבת 'וביום' שמילה שלא בזמנה היא דוקא ביום.

'ערל' שהיזה על טמא מת, הזאתו כשרה

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר: עֶרְל (מי שאינו מהול) שֶׁהֵזָה מֵאִפְרָה אֲדוּמָה עַל טְמֵא מֵת, הִזְאָתוֹ כְּשֶׁרָה. מִיָּדֵי דְהוּא אֲטָבוֹל יוֹם שְׂאָף עַל פִּי שְׂאֶסוֹר בְּתְרוּמָה, כְּשֶׁר בְּפָרָה - שיש ללמוד זאת מטבול יום שאסור באכילת תרומה, וכשר להזאה. וכך גם 'ערל' אסור באכילת תרומה והזאתו כשרה. שואלת הגמרא: והרי יש לחלק בין הדברים: **מָה לְטָבוֹל יוֹם שְׂכָן מוֹתֵר בְּמַעֲשֵׂר [שני],** תאמר בערל שאסור באכילת מעשר שני.

הגמרא תמחה על השאלה: **אִטּוּ אָנּוּ לְאֲכִילָה קְאָמְרִינָן -** וכי אנו דיברנו על אכילה, שאתה דן מכך ש'ערל' אסור באכילת מעשר שני,

אָנּוּ לְנִגְיָעָה קְאָמְרִינָן - אנו אמרנו את הלימוד מדיני 'נגיעה', וכך אמרנו: **וּמָה טָבוֹל יוֹם שְׂאֶסוֹר בְּנִגְיָעָה דְתְרוּמָה, מוֹתֵר בְּפָרָה -** ומה 'טבול יום' שלגבי תרומה הרי הוא טמא, ואסור לו לנגוע בתרומה, ואעפ"כ הוא כשר להזאה.

'ערל' שמוותר בנגיעה - שאינו מטמא את התרומה בנגיעתו, **אִינוּ דִּין שְׂמוֹתֵר בְּפָרָה.** [וממילא אין להקשות ש'ערל' חמור יותר מטבול יום ענין מעשר שני, שהרי לענין נגיעה, בין ערל ובין טבול יום מותרים לנגוע במעשר שני].

ברייתא שמפורש בה שהזאת 'ערל' כשרה

תְּנִינָא נְמִי הָכִי, עֶרְל שֶׁהֵזָה, הִזְאָתוֹ כְּשֶׁרָה.
וּמַעֲשֵׂה הָיָה, וְהַכְשִׁירוּ חֲכָמִים הִזְאָתוֹ.

שאלה: שנינו בכרייתא שערל פסול להזאה

מִיתִיבִי, טוּמְטוּם שְׂקִידָשׁ [שעירב את אפר הפרה אדומה במים], קִידוּשׁוֹ פְּסוּל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא סֶפֶק 'ערל', שהרי יתכן שהוא זכר, ואינו מהול, וְ'ערל' פְּסוּל לְקִדָּשׁ [וכשם שפסול לקדש, פסול להזאה, שדין קידוש והזאה שווים].

וְאֵנְדְרוּגִינוּס מֵהוּל שְׂקִידָשׁ, קִידוּשׁוֹ כְּשֶׁר, שֶׁאִפִּילוּ אִשָּׁה כְּשֶׁרָה לְקַדֵּשׁ.

רבי יהודה אומר: אף אנדרוגינוס שקידוש, קדושו פסולים, מפני שפסק אשה [הוא], ואשה פסולה מלקדש.

קתני מיהא - עכ"פ כתוב בברייתא: 'ערל' וספק 'ערל', פסול מלקדש.

תשובת רבי יוסף: הברייתא שפוסלת הואת ערל היא דעת רבי עקיבא שסובר שערל כטמא

אמר רב יוסף: האי תנא - התנא של ברייתא זו, תנא דבי רבי עקיבא הוא, דמרבי ליה לערל פטמא,

דתנאי, רבי עקיבא אומר: 'איש איש מזרע אהרן והוא צרוע או זב בקדשים לא יאכל עד אשר יטהר', 'איש איש' לרבות הערל, ומכך שמרבים ערל בין הטמאים, שמע מינה שהם שווים, ואפילו בנגיעת תרומה הוא אסור.

קושיית רבא על דברי רבי יוסף: לא מצאנו משנה שמשווה ערל לטמא לעניין מגע תרומה

אמר רבא: הוה יתיבנא קמיה דרב יוסף וקשיא לי - ישבתי לפני רב יוסף והיה קשה לי על דבריו: לא לישתמיט תנא וליתני הערל והטמא ולימא רבי עקיבא היא - אם לרבי עקיבא דין ערל כדין טמא, כיצד יתכן שלא מצאנו משנה שאומרת לענין מגע טומאה 'הערל והטמא' ונאמר שמשנה זו רבי עקיבא היא, אלא ודאי 'ערל' שנגע בתרומה לכולי עלמא אינה נטמאת, ורק כאן הוא דין מיוחד משום חומרא דפרה שהברייתא סוברת שערל פסול להזאה.

שואלת הגמרא: ולא - וכי לא מצאנו משנה שמשווה ערל לטמא, והא קתני הערל והטמא פטורים מן הראייה.

עונה הגמרא: הנתם משום דמאיס - שם, לעניין 'ראייה', מה ש'ערל' פטור, אין זה בגלל שהוא טמא, אלא מפני שהוא מאוס ליראות בעזרה.

אשה בקידוש, מחלוקת רבי יהודה ורבנן

לעיל שנינו מחלוקת רבי יהודה ורבנן אם אנדרוגינוס כשר לקידוש, ואזדו לטעמיהו - רבי יהודה ורבנן הולכים בזה לשיטתם שנחלקו בדין אשה בקידוש,

דתנאי: הכל (כל הטהורים) כשרים לקדש מי חטאת, ואפילו אשה, חוץ מחרש שוטה וקטן. רבי יהודה מכשיר בקטן, ופוסל באשה ובאנדרוגינוס.

המקור של רבנן שאשה כשרה לקדש מי חטאת וקטן פסול

מבררת הגמרא: מאי טעמא דרבנן - מה טעמם של רבנן שאשה כשרה לקידוש מי חטאת. וקטן פסול.

מבארת הגמרא: דכתיב - שכתוב בתורה דין אסיפת האפר, ואחר כך כתוב: 'ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת ונתנו עליו מים חיים אל כלי', ומשמע: הנה דפסלי באסיפה - אלו שפסולים באסיפה [דהיינו קטנים, כפי שלומדים מהפסוק שם], פסולין בקידוש.

הַנֶּהְךָ דְכָשְׂרִין בְּאַסִּיפָה - אלו שכשרים באסיפה [דהיינו נשים], כְּשָׂרִים בְּקִידוּשׁ.

המקור של רבי יהודה שאשה פסולה לקדש מי חטאת וקטן כשר

וְרַבִּי יְהוּדָה אָמַר לֵךְ, אִם בֶּן נִימָא קָרָא 'וְלִקְחָה' - אם הפסוק 'ולקחו לטמא' הוא המשך לפסוקים הקודמים שנאמרו על אסיפת האפר, יאמר הפסוק 'ולקח לטמא' כמו שכתוב באסיפת האפר 'ואסף', מֵאֵי 'וְלִקְחָה'.

דְּאֶפִּילוּ הַנֶּהְךָ דְּפִסְוִלִין הֵתָם - שאפילו אלו שפסולים שם, באסיפת האפר, כגון קטן, כְּשָׂרִים הֵכָא - כשרים כאן בקידוש.

שואלת הגמרא: אֵי הָכִי אֶשֶׁה נָמִי - אם כן, יש להכשיר גם אשה לקידוש מי חטאת, שהרי אפילו באסיפת האפר היא כשרה.

עונה הגמרא: כתוב 'וְנִתְּנָה', וְלֹא 'וְנִתְּנָה'.

מה עונים רבנן על לימודו של רבי יהודה

וְרַבְּנָן סוֹבְרִים שְׂאִין לְהוֹכִיחַ מִמָּה שְׁבִאֲסִיפַת הַאִיפֵר כְּתוּב 'וְלִקְחוּ', וּבִנְתִינֵתוּ בְּמִים כְּתוּב 'וְנִתְּנָה', שְׂמַדוּבֵר עַל אֲנָשִׁים שׁוֹנִים, וְמִי שְׁפִסּוּל שֵׁם כֶּשֶׁר כְּאֵן, שִׁישׁ טַעַם מִיּוּחַד לְכָךְ, שְׁבִאֲסִיפַת הַאִיפֵר כְּתוּב 'וְלִקְחוּ' וּבִנְתִינֵתוּ בְּמִים כְּתוּב 'וְנִתְּנָה',

שְׁהָרִי אֵי כְּתִיב - אם היה כתוב: 'וְלִקְחָה' 'וְנִתְּנָה', הָיָה אָמִינָא שְׁקִיל חַד וְיָהִיב חַד - הייתי אומר שצריך שאדם אחד יקח את האפר, ואדם אחד יתן אותו במים, על כן כְּתִיב רַחֲמָנָא - כתבה התורה: 'וְלִקְחָה', לומר שאף אם שנים לוקחים את האפר הרי זה כשר.

וְאֵי כְּתִיב רַחֲמָנָא - ואם התורה היה כותבת: 'וְלִקְחָה' 'וְנִתְּנָה', הָיָה אָמִינָא דְשְׁקִילֵי תְּרִי וְיָהִיבֵי תְּרִי - הייתי אומר שצריך ששנים יקחו את האפר, ושנים יתנו אותו במים,

על כן כְּתִיב רַחֲמָנָא - כתבה התורה: 'וְלִקְחָה' 'וְנִתְּנָה', לומר: דְּאֶפִּילוּ שְׁקִילֵי תְּרִי וְיָהִיבֵי חַד - שהוא כשר אף אם שנים לוקחים את האפר, ואחד נותן אותו במים. (דף עג)

הגמרא דורשת פסוק נוסף שנאמר באיפר פרה אדומה: 'וְהִזָּה הִטְהוֹר עַל הַטָּמֵא', הנה אין כוונת הפסוק לטהור ממש, שזאת הייתי יודע אף אם לא היה כתוב 'טהור', שהרי התורה קוראת לפרה אדומה 'חטאת', ומכך שכתוב: 'טהור', מְכַלֵּל שֶׁהוּא טָמֵא - משמע דהיינו 'טהור' כל דהו', שטהרתי לך כאן, והוא טמא במקום אחר,

לִימַד עַל טְבוּל יוֹם [מי שהיום טבל, ועדיין לא נהיה לילה] שְׁכָשֶׁר בְּפָרָה.

יבמות דף עג

וְהִזָּה הַטְּהוֹר עַל הַטְּמֵא טְהוֹר מִכָּלל שֶׁהוּא טְמֵא לִימַד עַל טְבוּל יוֹם שֶׁכָּשֶׁר בְּפָרָה [התבאר בדף הקודם]

ספק: האם 'ערל' מותר באכילת מעשר

בְּעוּ מִיֵּינָה מְרַב שְׁשֹׁת: עֶרֶל (מי שאינו מהול) מֵהוּ בְּמַעֲשֵׂר - האם הוא מותר באכילת מעשר שני.

הגמרא מבארת את צדדי הספק: כִּי הֵיכִי דִּילִיף (כמו שלומדים) פֶּסַח מִמַּעֲשֵׂר לְעִנְיָן אֲנִינֹת, שאונן אסור באכילת פסח כמו שאסור באכילת מעשר, יְלִיף נְמִי (כך לומדים) מַעֲשֵׂר מִפֶּסַח לְעִנְיָן עֲרֵלוֹת, שערל אסור באכילת מעשר כמו שאסור באכילת פסח.

או דְּלָמָּא חֲמוּר מִקַּל יְלִיף, קַל מִחֲמוּר לָא יְלִיף - או שמא לומדים רק חמור (פסח) מקל (מעשר). אבל קל (מעשר) מחמור (פסח) לא לומדים.

[הצעה א' לפשיטת הספק]: המשנה לא מונה עניין זה בין ההכרלים שיש בין תרומה למעשר

אָמַר לְהוּ רַב שֵׁשֶׁת: תְּנִיתוּהָ - שנינו במשנה בכורים, ששה הבדלים בין תרומה ובכורים למעשר:

[א]: הַתְּרוּמָה וְהַבְּכוּרִים, חַיִּיבִים עָלֶיהֶן מִיתָה - זר (מי שאינו כהן) שאכלם במזיד, חייב מיתה בידי שמים. [ב] וְחֹמֶשׁ - זר שאכלם בשוגג, משלם קרן וחומש. וְאֶסְרוּיָן לְזָרִים - מי שאינו כהן אסור לאוכלם.

[ג] וְהֵן נִכְסֵי כֹהֵן - הכהן מותר למוכרם, ולקנות בהם עבדים וקרקעות ובהמה טמאה, וכן יכול לקדש בהם אשה.

[ג] וְעוֹלִין בְּאֶחָד וּמֵאָה - אם התערב קב תרומה במאה קב חולין, הרי הוא בטל.

[ה] וְטְעוּנִין וְחִיצַת יָדַיִם - האוכל תרומה או בכורים צריך ליטול ידיו, שסתם ידים 'שניות' הן מדרבנן, ופוסלות את התרומה.

[ו] וְהָעֵרֶב שְׁמֵשׁ - טמא שטבל, אסור באכילת תרומה ובכורים עד שהשמש מעריבה ונהיה לילה.

הֲרִי אֵלּוּ בְּתְרוּמָה וּבְבְכוּרִים, מָה שְׂאִין כֵּן בְּמַעֲשֵׂר, שמעשר שני [א] [ב] מותר לזרים. [ג] אסור למוכרו, שהוא לא ניתן אלא לאכילה ושתיה וסיכה, ואין מקדש בו אשה, וסתם משנה רבי מאיר היא דאמר 'מעשר ממון גבוה הוא'. [ד] ומעשר שנתערב בחולין בטל ברוב. [ה] ואין צריך ליטול ידיו לאכילת מעשר (והיינו בפירות, שבפת אפילו בחולין צריך ליטול ידיו). [ו] וטמא שטבל, מותר מיד באכילת מעשר.

וְאִם אֵיתָא - ואם נכון הדבר שערל מותר במעשר, נִתְּנִי - היה למשנה לומר הבדל נוסף בין תרומה ובכורים למעשר, שבתרומה ובכורים עָרַל אָסוּר בְּהֵן, מֵה שְּׂאִין כֵּן בַּמַּעֲשֵׂר.

[דחיית ההצעה]: התנא לא מנה את כל ההבדלים

הגמרא דוחה את הראיה: תנא וְשִׁיר - התנא שנה חלק מההבדלים שיש בין תרומה ובכורים למעשר, ושייר, שלא מנה את כולם. ויתכן שגם בעניין זה יש הבדל שתרומה ובכורים אסורים לערל ומעשר מותר, והמשנה לא מנתה זאת.

שואלת הגמרא: וּמֵאֵי שְׁיִיר דְּהָאֵי שְׁיִיר - ואיזה עוד הבדל התנא שייר, ששייר הבדל זה (שיש כלל שהתנא לא משייר רק דבר אחד, אלא או מונה את הכל, או משייר כמה דברים).

עונה הגמרא: התנא שְׁיִיר דבר נוסף, דְּקָא תְּנִי סִפָּא: יֵשׁ בַּמַּעֲשֵׂר וּבַבְּכוּרִים מֵה שְּׂאִין כֵּן בַּתְּרוּמָה, שְׁהַמַּעֲשֵׂר וְהַבְּכוּרִים טְעוּנִין הִבָּאת מְקוּם [שצריך לאוכלם דוקא בירושלים, אבל תרומה נאכלת בכל מקום], וְטְעוּנִין וִידוּי [שאומר 'בערתי הקדש מן הבית' וכו'], וְאָסוּרִין לְאוּנָן [מעשר שני ובכורים אסורים לאונן], וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְתִיר [בכורים לאונן].

וְחִיבִין בְּבִיעוּר [אם לא הביא את הבכורים או את המעשר שני, יש זמן שצריך לבערם בכל מקום שהן], וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר בְּכוּרִים מִבִּיעוּר.

וְאֵילּוּ שְׁנֵי הַבְּדָלִים נוֹסְפִים (שיבוארו בהרחבה להלן) [א] אָסוּר לְבַעַר מֵהֵן בְּטוּמְאָה, [עמוד ב] [ב] וְאוּכְלָן בְּטוּמְאָת עֲצָמָן לוֹקָה, מֵה שְּׂאִין כֵּן בַּתְּרוּמָה, לָא קִתְּנִי, ומכך שהמשנה לא אמרה הבדלים אלו, אֶלְמָא תְּנִי וְשִׁיר - הרי מוכח שהתנא לא מנה את כל ההבדלים ושייר חלקם.

במשנה שהובאה לעיל שנינו: יש במעשר ובבכורים, מה שאין כן בתרומה: וְאָסוּרִין לְאוּנָן, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְתִיר.

מקור שיטת תנא קמא שבכורים אסורים לאונן

מבררת הגמרא: מְנָא לְהוּ - מנין להם שבכורים אסורים לאונן.

מבארת הגמרא: דְּכִתִּיב 'לֹא תוּכַל לְאָכּוֹל בְּשַׁעֲרֵיךָ מַעֲשֵׂר דְּגִנְךָ וְתִירְשֶׁךָ וְיִצְהָרְךָ וְגו' וְתִרּוּמַת יִדְךָ', וְאָמַר מֵר: 'תְּרוּמַת יִדְךָ', אֵלּוּ בְּכוּרִים.

וְאִיתְקַשׁ בְּכוּרִים לְמַעֲשֵׂר (שכתוב בפסוק 'מעשר דגנך' בסמיכות ל'ותרומת ידך'), מֵה מַעֲשֵׂר אָסוּר לְאוּנָן, אֶף בְּכוּרִים אָסוּר לְאוּנָן.

מקור שיטת רבי שמעון שבכורים מותרים לאונן

וְרַבִּי שְׁמַעוֹן סוּבֵר שְׁבֻכּוּרִים מוֹתְרִים לְאוּנָן, שֶׁהֲרִי תְּרוּמָה קְרִינְהוּ רַחֲמָנָא - התורה קוראת לבכורים 'תרומה', מֵה תְּרוּמָה מוֹתְרַת לְאוּנָן, אֶף בְּכוּרִים מוֹתְרִים לְאוּנָן.

מקור מחלוקת רבי שמעון וחכמים אם בכורים טעונים ביעור

עוד שנינו במשנה: **וְחִיבִין בְּכִיעוּר, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר.**

הגמרא מבארת את מקורות שיטתם: **מִרְ מְקִישׁ - ת"ק מקיש בכורים למעשר, כמבואר לעיל, וכשם שמעשר חייב בביעור כך גם ביכורים. וְמִרְ לֹא מְקִישׁ -** ורבי שמעון לא מקיש בכורים למעשר.

המקור שאסור לאכול מעשר שני שנטמא, ואסור להשתמש בו לשימושים אחרים

שנינו בגמרא לעיל שיש הבדלים נוסף בין בכורים ומעשר לתרומה: [א:] **וְאָסוּר לְבַעַר מֵהֶן בְּטוֹמְאָה -** אסור להשתמש בבכורים ומעשר שני טמאים לשימושים אחרים מלבד אכילה (כגון להשתמש בהם לשמן להסקה), מה שאין כן בתרומה.

[ב:] **וְאוֹכְלֵן בְּטוֹמְאָת עֶצְמָן -** האוכל מעשר שני ובכורים כשהם טמאים **לוֹקָה,** מה שאין כן בתרומה.

שואלת הגמרא: **מִנְלָן -** מנין לנו דינים אלו.

עונה הגמרא: **דְּתַנְיָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:** נאמר במעשר שני: **'לֹא בְעֵרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטָמֵא,** ומשמע: **בֵּין שְׁאֲנֵי טָמֵא וְהוּא [המעשר שני] טָהוֹר. בֵּין שְׁאֲנֵי טָהוֹר וְהוּא [המעשר שני] טָמֵא,** לא בערתיו באש ולא הדלקתי בו את הנר, שמעשר שני לא ניתן אלא לאכילה ושתיה וסיכה. שאסור להשתמש במעשר שני לשימושים אחרים (שאינם אכילה) אף אם הם נטמאו ואי אפשר לאוכלם.

והנה כיון שמתודה שלא ביער ולא הדליק בהם כשהם טמאים, כל שכן כשהם טהורים לא אכל מהם בטומאת הגוף, **וְהִיכָא מוֹזְהָר עַל אֲכִילָתוֹ -** והיכן מוזהר על אכילת מעשר שני בטומאה, **אֵינִי יוֹדֵעַ.**

לפני שהגמרא מביאה את המשך הברייתא, שואלת הגמרא, למה התנא אומר שאינו יודע היכן מוזהרים על אכילת מעשר שני כשהאדם טמא, והרי **טוֹמְאָת הַגּוּף בְּהִדְיָא כְּתִיב בֵּיה:** **'נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַע בּוֹ וְטָמְאָה עַד הָעֶרֶב, וְלֹא יֵאכַל מִן הַקֶּדְשִׁים, כִּי אִם רִחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמֵיִם.'**

מבארת הגמרא: **הֲכִי קָמִיבְעִיָא לֵיה -** כך שואלת הברייתא: **טוֹמְאָת עֶצְמוֹ מִנֵּן -** מנין שאסור לאכול מעשר שני טמא.

ממשיכה הברייתא ואומרת: **תְּלָמוּד לּוֹמֵר,** [נאמר במעשר שני:] **'לֹא תוּכַל לְאָכּוֹל בְּשַׁעֲרֵיךָ מֵעֵשֶׂר דְּגִנְךָ. וְלֹהֲלֵן [בבכור בעל מום] הוּא אוֹמֵר:** **'בְּשַׁעֲרֵיךָ תֵּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יִחְדּוּ כְּצִבִי וְקֵאִיל.'**

וְתִנָּא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל: **אֶפִּילוּ טָמֵא וְטָהוֹר אוֹכְלִין עַל שׁוֹלְחָן אֶחָד בְּקַעֲרָה אַחַת וְאֵינָן חוֹשְׁשִׁין,** ואף שהוא נטמא מהאדם הטמא שנגע בו, מותר אחר כך לאכול אותו,

וְקָאָמַר רַחֲמָנָא - ולגבי מעשר שני נאמר 'לא תוכל לאכול בשעריך', ודורשים כך: **הָהוּא דְּאִמְרֵי לָךְ הֵתֵם 'בְּשַׁעֲרֵיךָ תֵּאכְלֶנּוּ' -** מה שאמרת לך לגבי בכור שנטמא 'בשעריך תאכלנו',

שמותר לאכול אחר שנטמא, **הָכָא לֹא תִיכּוּל** - כאן, במעשר שני, לא תאכל 'בשעריך', לא תאכל מעשר שני שנטמא.

המקור שמותר להשתמש בשמן של תרומה שנטמא להנאה שאינה אכילה

שנינו לעיל שבמעשר שני ובכורים אסור להשתמש בהם לדברים אחרים מלבד אכילה (אף אם הם נטמאו ואסור לאוכלים), **מֵה שְׂאִין בֶּן בְּתֻרְמָה**.

מבררת הגמרא: **מָנָא לֵן** - מנין לנו שבתרומה שנטמאה מותר להשתמש לדברים אחרים מלבד לאכילה.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דָּאָמַר קָרָא 'לֹא בַעֲרִיתִי מִמְּנוּ בְּטָמָא', וּמִשְׁמַע: 'מִמְּנוּ' אִי אֲתָה מִבְּעִיר - מִתְּרוּמָה טְהוּרָה לֹא בִיעַרְתִּי, אָבַל אֲתָה מִבְּעִיר שְׂמֵן שֶׁל תְּרוּמָה שְׁנֵטְמָא.

שואלת הגמרא: **וְאִימָא** - ונאמר שדורשים כך: **'מִמְּנוּ' אִי אֲתָה מִבְּעִיר, אָבַל אֲתָה מִבְּעִיר שְׂמֵן שֶׁל קֹדֶשׁ שְׁנֵטְמָא**.

עונה הגמרא: **לָאו קַל וְחֹמֶר הוּא, וּמָה מַעֲשֵׂר [שְׁנִי] הִקְלָ אֲמָרָה תּוֹרָה 'לֹא בַעֲרִיתִי מִמְּנוּ בְּטָמָא', קֹדֶשׁ חֹמֶר לֹא כָּל שְׂכָן שֶׁאֲסוּר לִבְעַר מִמְּנוּ אִם נִטְמָא**.

שואלת הגמרא: **אִי הָכִי, תְּרוּמָה נִמְי קַל וְחֹמֶר הוּא** - אם כן גם לגבי תרומה נאמר קל וחומר, אם אסור לבער מעשר שני הקל, ודאי אסור לבער שמן של קודש החומר.

עונה הגמרא: **הָא פְּתִיב 'מִמְּנוּ' - הֲרֵי יֵשׁ מִיַּעוּט שֶׁרַק 'מִמְּנוּ' אֲסוּר, וַיֵּשׁ דְּבַר אַחַר שְׁמוֹתָ לִבְעַר מִמְּנוּ בְּטוּמָא**.

שואלת הגמרא: **וּמָה רְאִיתָ לְמַעַט תְּרוּמָה טְמָאָה (מִמָּה שְׁכַתוּב 'מִמְּנוּ'), וְלֹא לְמַעַט קוּדֶשׁ שְׁנֵטְמָא**.

עונה הגמרא: **מִסְתַּבְּרָא, קֹדֶשׁ לֹא מִמַּעֲטָנָא - מִסְתַּבֵּר שֶׁלֹּא מִמַּעֲטִים קֹדֶשׁ שְׁנֵטְמָא, כִּיּוֹן שְׁהוּא חֹמֶר יוֹתֵר מִתְּרוּמָה, שְׂכָן - מִצִּינּוּ שֶׁשׁ חוֹמְרוֹת בְּקוּדֶשׁ (יוֹתֵר מִתְּרוּמָה) וְסִימְנָם: פְּנִיקֵעַכ"ס,**

[א] יש בו כרת אם נעשה פ'גול.

[ב] יש בו כרת אם נעשה נ'ותר.

[ג] הוא ק'רְבָן ויש להביאו למקדש.

[ד] יש איסור מַעֲיִלָה לנהנה ממנו בשוגג.

[ה] יש כ'רֵת אם אוכלו בטומאת הגוף.

[ו] וְאִסוּר לְאִוְנָן.

ובתרומה אין את כל הדברים האלו, הרי שקודש חמור, ולכן ממעטים תרומה טמאה (שמותר להבעירו בטומאה) ולא ממעטים קדשים טמאים.

שואלת הגמרא: **אֲדַרְבָּה** - יש לומר להיפך, **תְּרוּמָה לֹא מְמַעֲטָנָא** - לא נמעט תרומה, **שְׂכָן** יש בה ד' חומרות, הרמוזים בראשי תיבות: **מחפ"ז**,

[א] **מִיָּתָה** - יש חיוב מיתה בידי שמים למי שאוכל תרומה בטומאת הגוף.

[ב] **וְחִזְמֵשׁ** - זר (ישראל) האוכלה בשוגג, משלם קרן וחומש.

[ג] **וְאִין לָהּ פְּדִיּוֹן** - לתרומה, אבל בקדשים מועיל פדיון עד שלא קידשו בכלי.

[ד] **וְאִסּוּרָה לְזָרִים**, אבל בקדשים, יש קדשים קלים שמותרים לזרים.

עונה הגמרא: **הֵנּוּךְ נְפִישָׁן** - אלו החומרות שיש בקדשים, הם יותר מהחומרות שיש בתרומה.

וְאִיבְעִית אִימָא - ואם תרצה תאמר: **כֶּתֶת עֲדִיפָא** - החומרות שנאמרו לגבי קדשים, יש בהם כמה וכמה אופנים שיש בקדשים כרת ועל כן היא חמורה יותר מתרומה. [ועל כן ממעטים תרומה טמאה שמותר להשתמש בה לשימושים אחרים מלבד אכילה. ולא ממעטים קדשים שנטמאו].

המקור שיש איסור לאכול תרומה טמאה ואין לוקים על איסור זה

לעיל שנינו הבדל נוסף בין מעשר שני ובכורים לתרומה: **וְאוֹכְלָן בְּטוּמְאָת עֲצָמָן לֹקָה, מַה שְּׂאִין בֵּן בְּתֵרוּמָה**.

מלשון זו משמע: **מִיִּלְקָא הוּא דְלֹא לָקִי** - שללקות אינו לוקה על אכילת תרומה טמאה, **הָא אִיסוּרָא אִיבָא** - אבל איסור יש בזה, **מְנַלָן** - מנין לנו זאת.

מבארת הגמרא: **אָמַר קָרָא: 'בְּשַׁעְרֵיךָ תֹּאכְלֶנּוּ'** - בבכור בעל מום כתוב בפסוק 'בשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדיו', **לָזֶה וְלֹא לְאַחֵר** - היתר זה נאמר רק בבכור בעל מום, ולא בדברים אחרים, **וְלֹא הֵבֵא מְכַלֵּל עֲשֵׂה, עֲשֵׂה** - הרי שלא נאמר בתרומה 'לאו' - לא לאוכלו בטומאה, אלא מתוך מה שנאמר 'עשה' בבכור בעל מום שמותר לאוכלו בטומאה, מובן שבתרומה אסור, ואיסור כזה נקרא 'איסור עשה' שאין לוקים עליו.

ראיה נוספת שתנא ושייר

אָמַר רַב אֲשִׁי: מְרִישָׁא נְמִי שְׂמַעְתָּ מִינָה דְתִנָּא וְשִׁיר - גם מתחילת המשנה מוכח שהתנא לא מנה את כל ההבדלים שיש בין מעשר, בכורים, ותרומה [כלומר: עניין זה שהתנא שייר מוכח גם מהרישא עצמה ולא רק מהסיפא].

מִדְּלֹא קִתְּנִי: (דף טז) **וְנוֹהֲגִין בְּשֶׁאֵר שְׁנֵי שְׁבוּעַ** - מכך שהתנא לא אמר שתרומה ובכורים נוהגים בכל השנים, מה שאין כן מעשר שני שאינו נוהג בשנים ג' וו' (שהם שנות מעשר שני). **וְאִין לָהֶם פְּדִיּוֹן, מַה שְּׂאִין בֵּן בְּמַעֲשֵׁר שְׁנִי שֶׁאִפְשֵׁר לְפָדוּתוֹ. שְׂמַע מִינָה,** שהמשנה לא מנתה את כל ההבדלים, ולכן יתכן שערל מותר במעשר והמשנה לא מנתה זאת כהבדל בין תרומה ובכורים למעשר.